

Ajankohtaista ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankinnoista

KETS-yhdyshenkilöpäivät 14.11.2019

Asiantuntija Taneli Varis

Taustaa, lainsäädäntöä ja tavoitteita Ilmastotavoitteista käytännön toimiin

Ilmastopolitiikkaa

EU:n energia- ja ilmastopolitiikka

- Liikennesektori kuuluu EU:n laajuisessa päästöjenvähennyksessä taakanjakosektoriin eli päästökaupan ulkopuoliseen osaan.
- EU:n tasolla liikenne on ainoa sektori missä päästöt edelleen kasvussa. Liikenne vastaa noin neljäsosasta EU:n kokonaispäästöistä
- Komission sitovat päästövähennysvelvoitteet asettavat tavoitteita vuodelle 2030. Suomelle esitetty 39% päästövähennystavoite vuoteen 2030.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia (EIS) ja Kaisu

- Liikennesektorille -50% päästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä (lähtökohtana vuoden 2005 taso)

Liikenteen energiankulutukseen ja CO₂-päästöihin vaikuttavat tekijät ja CO₂-päästövähennyskeinot

Liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantaminen

- Liikennesuoritteiden (ajoneuvokilometrien) kasvun taittaminen
- Potentiaali n. 1 Mt CO₂ –ekv.

Liikennevälineiden energiatehokkuuden parantaminen

- Ajoneuvojen yms. ominaiskulutuksen (l/100 km tms.) pienentäminen
- Potentiaali n. 0,6 Mt CO₂ – ekv.

Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla tai vähäpäästöisillä

- Fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen
- Potentiaali n. 1,5 Mt CO₂ - ekv.

KETS-sopimuksista

Tavoitteena on saada energiatehokkuus yhdeksi kriteeriksi kaikkiin niihin julkisiin hankintoihin, joissa energiatehokkaamman laitteen, järjestelmän tai hankintakokonaisuuden valinta johtaa kokonaistaloudellisesti edullisempaan lopputulokseen.

...

- *Liittyjä sisällyttää Ministeriön julkaiseman ohjeen Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa osaksi Liittyjän omaa hankintaohjeistusta.*
- *Liittyjä ohjeistaa sekä kouluttaa hankintoja tekevän henkilöstön energiatehokkuuden huomioon ottamiseksi hankintamenettelyissä.*

Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioimisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011)

Lain mukaan:

Hankintayksikön tulee huomioida ainakin seuraavat ajoneuvojen käytöstä aiheutuvat energia- ja ympäristövaikutukset ajoneuvohankinnoissa, julkisessa liikenteessä ja muissa henkilökuljetuksissa:

- 1) energiankulutus;
- 2) hiilidioksidipäästöt;
- 3) typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt.

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivi

Kunnianhimoisia vaatimuksia tulossa

Tausta

- Direktiivi puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämisestä 2009/33/EY, ja sen toimeenpaneva Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa 1509/2011 asettivat julkisiin hankintoihin vaatimuksia mm. hiilidioksidipäästöjen huomioon ottamisesta – ei kuitenkaan velvoitteita tai rajoja.
- Osana Komission ns. liikennepakettia ollut puhtaiden ajoneuvojen direktiivin päivitys hyväksyttiin kesällä 2019. Saatettava voimaan kahden vuoden sisällä eli elokuussa 2021.

Direktiivipäivityksen keskeiset vaikutukset

- Jäsenmaille sitovat ja sanktioitavat velvoitteet puhtaiden ajoneuvojen osuuksiksi julkisissa hankinnoissa.
- Osuudet määritelty erikseen eri ajoneuvoluokille.
- Seuranta 2022 ja 2026 alkaen 3 vuoden välein.
- Kansallisen lainsäädännön laatiminen aloitettu. Työryhmä nimitetty 8.11.2019. HE eduskunnalle keväällä 2020.

Soveltamisala

- Moottoriajoneuvojen osto, vuokraus, leasing ja osamaksukauppa
- Joukkoliikenteen hankinnat
- Tietyt kuljetuspalveluhankinnat
- Vain uudet sopimukset

60112000-6 Joukkoliikennepalvelut maanteitse
60130000-8 Matkustajien erikoismaantiekuljetukset
60140000-1 Tilausmatkustajaliikenteen palvelut
90511000-2 Jätteen keruupalvelut
60160000-7 Tieliikenteen postikuljetukset
60161000-4 Pakettien kuljetuspalvelut
64121100-1 Postin jakelupalvelut
64121200-2 Pakettien jakelupalvelut

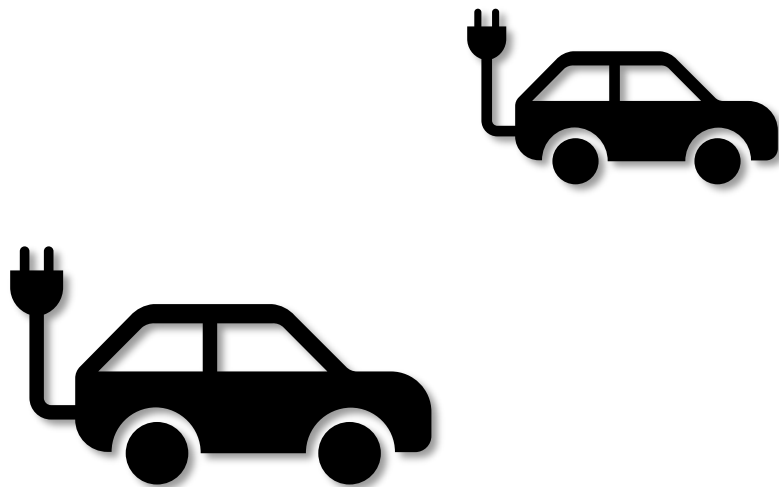
Henkilöautot, pakettiautot ja "minibussit"

- Ajoneuvoluokat M1, M2 ja N1
- Vähimmäistavoite 38,5 % alkaen 2.8.2021
- Mahdollisuus poikkeuksiin mm. hälytysajoneuvoille

Puhdas ajoneuvo = alle 50 CO₂ g/km

(vuodesta 2026 alkaen 0 CO₂ g/km)

Kuorma-autot

- Ajoneuvoluokat N2 ja N3
- Vähimmäistavoite 9 % alkaen 2.8.2021
- Vähimmäistavoite 15 % alkaen 1.1.2026

Puhdas ajoneuvo = alle 1 g CO₂/kWh
TAI

Vaihtoehtoinen käyttövoima
(kaasu tai tietyt nestemäiset*)

*Biopolttoaineiden osalta vaatimuksena on, että tuotannossa ei ole käytetty ns. high-ILUC raaka-aineita

Linja-autot

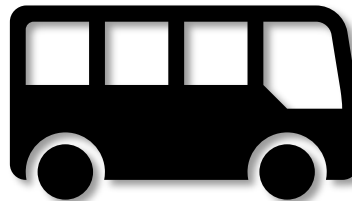
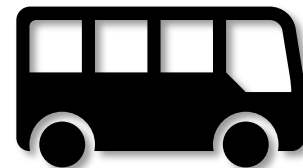

- Ajoneuvoluokka M3 (Alaluokat I & A)
- Vähimmäistavoite 41 % alkaen 2.8.2021
- Vähimmäistavoite 59 % alkaen 1.1.2026
- Alatavoite: puolet osuuksista täytettävä täyssähköisillä

Puhdas ajoneuvo = alle 1 g CO₂/kWh

TAI

Vaihtoehtoinen käyttövoima
(kaasu tai tietyt nestemäiset*)

*Biopolttoaineiden osalta vaatimuksena on, että tuotannossa ei ole käytetty ns. high-ILUC raaka-aineita

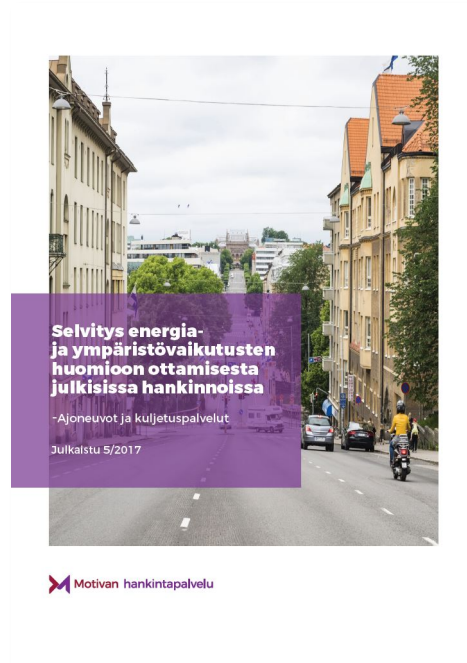

Havaintoja julkisista liikennehankinnoista

Ympäristönäkökohdat liikenteen hankinnoissa

- **Selvitys Trafín toimeksiannosta keväällä 2017**
- **Haasteena**
 - ◆ Hankintoja muun työn ohessa
 - ◆ Kaluston ja palveluiden markkinatilanne vaihtelee suuresti alueittain.
- **Kiinnostaa**
 - ◆ Logistiikan ja autojen käytön tehostaminen
 - ◆ Uudet kuljetuspalvelut
 - ◆ Kuljetusten yhdistäminen

[Tutustu selvitykseen>>](#)

Yhteenvetoa selvityksestä

- Esimerkiksi alle 12 000 asukkaan kunnissa kuljetuspalveluhankinnat tehdään lähes aina muun toimen ohessa.
- Pienimmissä kunnissa paikallinen markkinatilanne vaikuttaa hankintoihin suuresti, paikallisia yrittäjiä ei haluta sulkea ulos liian tiukkojen kriteerien takia. → Kriteerien käyttö riippuu investointikykyisten ja -haluisten yrittäjien olemassaolosta.
- Euro- päästöluokka käytetyin tekijä ympäristövaikutusten huomioon ottamisessa. Kaikilla vastaajilla ei selkeää tietoa siitä, mitä luokat tarkoittavat.
- Ympäristövaikutusten huomioon ottaminen koetaan monesti haastavaksi ja tietämys laista (henkilökuljetukset ja ajoneuvohankinnat) on vaihtelevaa.
- Vähimmäisvaatimuksia käytetään useammin kuin vertailukriteereitä.
- Erityyppisten kuljetusten yhdistäminen kiinnostaa laajasti eri kokoisissa kunnissa. Tällä hetkellä kuitenkin harvinaista. Kunnilla toiveissa kustannussäästöt.

Ohjeita kestävien ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankintojen toteutukseen

Mitä, miksi, kenelle?

Ohjeita liikenteen hankintoihin

HUOM: NEDC ja WLTP

Tutustu ohjeisiin:

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/kestavat_julkiset_hankinnat/tietopankki

➤ Miksi ohje?

- Ohjeet auttaa valitsemaan energiatehokkaampia ja vähäpäästöisempiä autoja.
- Ohjeissa esitellään ympäristökriteereitä, joita hankintayksiköt voivat hyödyntää tarjouspyynnöissään.
- Hankkija löytää myös vinkkejä mm markkinavuoropuhelun toteutukseen.
- Ohje tehty yhteistyössä hankkijoiden ja yritysten kanssa.

Ympäristönäkökohta	Esimerkkivaatimus / Kriteeri
Typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt.	<ul style="list-style-type: none">• EURO / Euro -päästöluokat• (Vaihtoehtoiset käyttövoimat)• (Taloudellisen ajon koulutus)• (Ympäristösuunnitelma)• (Ajotavan seurantajärjestelmä)
Hiilidioksidipäästöt	<ul style="list-style-type: none">• CO₂ päästöraja (henkilö- ja pakettiautot)• (Taloudellisen ajon koulutus)• Vaihtoehtoiset käyttövoimat• Ympäristösuunnitelma• Ajotavan seurantajärjestelmä• (Lisävarusteet, mm. vakionopeudensäädin, moottorin esilämmitin)
Energiankulutus	<ul style="list-style-type: none">• Taloudellisen ajon koulutus• CO₂ päästöraja• Renkaiden vierintävastus• Ympäristösuunnitelma• Ajotavan seurantajärjestelmä• (Lisävarusteet, mm. vakionopeudensäädin, moottorin esilämmitin)

Esimerkki: Taloudellinen ajotapa

- Taloudellisen ajon koulutuksissa on saatu kurssipäivän aikana 10–20 % polttoainesäästöjä, josta pysyväksi jää arviolta 5–10 % säästö. Lisäksi onnettomuusriski alenee.

EDELLÄKÄVIJÄTASO	TODENTAMINEN
Tarjoajan kuljettajat ovat suorittaneet viimeisen XX vuoden aikana tai suorittavat sopimuskauden aikana taloudellisen ajotavan koulutuksen, <u>joka sisältää teoriaa ja ajoharjoittelua.</u>	Todistus koulutuksesta, josta käy ilmi ajoharjoittelu. Todistus ei saa olla viittä (XX) vuotta vanhempi.

Lisätietoa ja osallistumismahdollisuuksia

Tietoa sekä kehittämisen ja kehittymisen paikkoja

Webinaareja!

Energiatehokkuus hankinnoissa

- Yleistä tietoa energiatehokkaista julkisista hankinnoista ja keskeisistä tuoteryhmistä.
- 10.12.2019 klo 10-11
- [Ilmoittaudu!](#)
- Järjestäjä Motiva

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivi

- Lisätietoa puhtaiden ajoneuvojen direktiivistä sen kansallisesta toimeenpanosta.
- 18.12.2019 klo 10-11
- Ilmoittautuminen tulossa
- Järjestäjä KEINO-osaamiskeskus

Osallistu!

Kiinnostuitko? Ota yhteyttä:

taneli.varis@motiva.fi

KEINO – Liikenteen kehittäjäryhmät:

1. Vähäpäästöinen liikenne

<https://www.hankintakeino.fi/fi/vahapaastoiset-liikenteen-hankinnat-kehittajaryhma>

- Tiekartat puhtaiden ajoneuvojen direktiiviin
- Tukea käyttövoimaselvityksiin ja hiilineutraaliustavoitteisiin

2. Yhdistellyt kuljetukset

- <https://www.hankintakeino.fi/fi/tapahtumat/2019/yhdisteltyjen-kuljetusten-kehittajaryhman-aloitustilaisuus>
- Julkiset kuljetukset haja-asutusalueiden liikkumispalveluiden runkona

Kiitos.

taneli.varis@motiva.fi

motiva.fi

